

ความเห็นทางโลก

พระอาจารย์สงบ มนสฺสุทโธ

ถาม-ตอบ ปัญหากรรม วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๗
ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “ตะขิดตะขวงใจ”

แต่ละชาติที่ผ่านมา เพราะมีกายที่สร้างกรรม และผลกรรมที่สนองเราก็สนองเราที่กายเราเอง หาใช้สนองที่ใจเราไม่ ตัดอะไรในกายเสียได้ ใจเราย่อมเป็นสุข กราบนมัสการหลวงพ่อดีใจครับ แต่ละชาติที่ผ่านมาเพราะมีกายที่สร้างกรรม และผลกรรมที่สนองเราก็สนองเราที่กายนี้ หาใช้ที่จิตไม่

ตอบ : นี่พูดถึงวิทยาศาสตร์ไง นี่พูดถึงมุมมองทางโลกไง ในเมื่อเราเกิดมาเราก็คิดได้ กรณีอย่างนี้มันคิดแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตอนที่ยังไม่ตรัสรู้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ละ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมามาก เวลาเกิดที่สวนลุมพินี “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” แสดงว่าท่านก็มั่นใจมากกว่าท่านได้สร้างบุญบารมีมาเต็มแล้ว

เพราะเจ้าชายสิทธัตถะจะมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเกิดมาเปล่งวาจาแรกเลย ตั้งแต่เกิดมาพูดได้เลย “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” แค่นั้นแหละ แล้วก็กลับมาเป็นทารก แล้วก็เติบโตขึ้นมาเป็นธรรมชาติ

แล้วเวลาออกไปประพฤติปฏิบัติ เวลาออกไป ออกไปก็ไปทรมาน เห็นไหม ทุกรกิริยาก็คือทรมานร่างกายนี้ไง การทำทุกรกิริยาก็คือการทรมานร่างกาย การทรมานกิเลส ก็เข้าใจว่ากิเลสมันอยู่ที่ร่างกายนี้

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ไง มนุษย์ก็มีร่างกายเรานี่ ทุกคน มนุษย์ก็สิทธิของเราเนี่ย สิทธิเสรีภาพนี่ ทุกข์ร้อนก็เพราะร่างกายนี้ เวลาสร้างบ้านก็สร้างบ้านสวยๆ ๔๐๐-๕๐๐

ล้านเพื่อจะบำรุงร่างกายนี้ แล้วมันก็นอนแค่ว่ามันนอนนะ มันก็บำรุงบำเรอที่กายนี้ เวลาทุกข์ก็ทุกข์ที่กายนี้ ก็คิดได้แค่นี้ไง ก็คิดได้แค่นี้ คิดแบบโลกใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แรกมูมมองของโลกก็เป็นแบบนี้

คิดว่า “ในแต่ละชาติ การที่เกิดมาเพราะมีกายสร้างกรรม และผลของกรรมที่สนองเราก็สนองเราที่กายนี้เอง หาใช่สนองที่ใจเราไม่”

ถ้าหาใช่สนองที่ใจเราไม่ เวลาตายไปแล้วมันก็ต้องเอาร่างกายนี้ไปด้วย แล้วเวลาไปเกิดใหม่มันก็เอากายนี้ไปเกิด มันไม่มีหรอก

เวลาตายแล้วจิตนี้ออกจากร่างเป็นนามธรรม ร่างกายนี้ไปเชิงตะกอน ไปเผา มันทิ้ง ร่างกายนี้ แต่เวลาเจ็บช้ำ เวลาเจ็บช้ำน้ำใจ เวลาเจ็บช้ำมันก็เจ็บช้ำที่หัวใจ ฉะนั้น เวลามูมมองทางโลกก็มองได้แค่นี้ มองว่าแต่ละชาติที่เกิดมามันก็เพราะมีกายที่สร้างกรรม และผลของกรรมที่สนองเราก็สนองที่กายนี้

จริงหรือ สมองที่กายนี้จริงหรือ เวลาเราไปเจออุบัติเหตุ แต่เราไม่เห็นบาดแผล เราไม่เจ็บนะ แต่พอใครชี้มา นี่แผลนะ โอ้โฮ! โอดครวญเลย

ถ้าพูดถึงว่าถ้ามันสมองที่กายนี้ เวลามันเกิดบาดแผลมันก็ต้องเจ็บสิ แต่ถ้าจิตใจมันไม่รับรู้ เราเกิดบาดแผล เราไปโดนอะไรขีดข่วน เราไม่รู้หรอก แต่พอมาเห็นเข้านะ อู้ อู้อู! เจ็บทันทีเลย เห็นไหม เพราะจิตมันมารับ

ถ้าจิตไม่มารับนะ ร่างกายมันไม่รู้เรื่องหรอก ชาติไม่รู้เรื่องหรอก แต่ชาตินี้โดยธรรมชาติมันมีเส้นประสาท มันมีระบบควบคุม มีประสาทควบคุม สมองไปควบคุม ร่างกายนี้ พอควบคุม เส้นประสาทควบคุมร่างกายนี้เท่านั้น แต่สมองจะทำงานได้ไม่ทำงานได้มันต้องมีพลังงาน พลังงานก็คือจิต ถ้าจิต ทุกอย่างมันก็ไปลงสู่ที่จิต ถ้าจิตมันเป็นของมันไป

ฉะนั้น สิ่งที่เรามาพูด เวลาทางโลก เวลาไปศึกษาธรรมะแล้วมันสับสน สับสนเพราะอะไร สับสนเพราะเวลาเราพิจารณา เป็นพระอรหันต์บุคคลคือละสักกายทิฏฐิ กายไม่ใช่เรา ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ละ

สักกายทิฏฐิ ทิฏฐิในเรื่องของกายนี้ ก็เลยว่า ถ้าเราละกายนี้ไป เราก็จะไม่เป็นทุกข์ มันก็ย่อมมีแต่ความสุข

การคิดแบบนี้ละ ตอนเราบวชใหม่ๆ มันมีนักศึกษาคนหนึ่งเขาเป็นเจ้าลัทธิ เจ้าลัทธิที่ว่าทุกข์มีเพราะมีเรา ทุกข์มีเพราะมีเรา ฉะนั้น จะต้องกำจัดเราซะ เขามีลัทธิ การฆ่าตัวตาย แล้วเขาประกาศด้วย

เราบวชใหม่ๆ ประมาณสักเกือบ ๓๐ ปีที่แล้ว เป็นนักศึกษาฝึกหัดมหาวิทยาลัย จำไม่ได้แล้ว เขาแสดงทางวิชาการแล้วเขายึดมั่น เขาประกาศ แล้วเขาประกาศด้วยว่า เขาจะฆ่าตัวตายวันไหนๆ โอ้ย! สังคมนี้ฮือฮามาก ทุกข์มีเพราะมีเรา ถ้าทำลายเราก็ พระอรหันต์ไง แล้วเขาว่าทำลายเราก็คือการฆ่าตัวตาย การฆ่าตัวตายคือการกำจัดชีวิตนี้ไป มันก็ไม่มี ไม่มีก็ไม่มีทุกข์ ความคิดแบบนี้มันเคยมีมา ในสมัยพุทธกาลก็มี ในสมัย พุทธกาลที่ความคิดไอ้พวกทิฏฐิต่างๆ มีเยอะมากมาย

ฉะนั้น เวลาเราไปศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บอกว่า ถ้าเราละกายนี้ซะมันก็จบ ทุกอย่างมันสนองลงที่กาย

มันไม่ใช่หรอก มันไม่ใช่ เพราะคนเราเกิดมามีกายกับใจๆ ถ้ามีกายกับใจ เวลาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์เรื่องอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค สติปัฏฐาน ๔ มีกาย มีเวทนา มีจิต กาย เวทนา จิต ธรรม เวลาพิจารณาไป การพิจารณากาย ใครพิจารณา ถ้าจิตไม่พิจารณา ใครเป็นคนพิจารณา

อย่างที่เขายกว่าเขาจะละกายของเขา เขายกทุกข์มีเพราะมีเรา ก็จะกำจัดเรา ทิ้งเลย ฆ่าตัวตายแล้วก็จบ

ฆ่าตัวตายไปนะ มันทำลายชีวิตนี้ ทำลายภพชาตินี้ แต่จิตมันไม่ตาย มันก็ไป เกิดใหม่ แล้วมันจะละที่ไหนละ มันละไม่ได้หรอก มันละไม่ได้เพราะความเห็นทางโลก ความเห็นทางโลก เห็นทางวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์มีความเห็นได้แบบนี้ พิสูจน์กัน ทดสอบกัน วิจัยกันได้แค่นี้เอง แต่มันไม่สามารถทดสอบวิชาทางจิตได้ ฉะนั้น ไม่สามารถทดสอบทางจิตได้ มันก็แก้ไขสิ่งใดไม่ได้ เวลาที่มีความเชื่ออย่างนี้มันก็เป็นทิฏฐิที่เป็นมิจฉาทิฏฐิ ทิฏฐิที่ผิดไปเลย

ถ้าทิวทัศน์ที่ผิดไปเลย ให้หลวงพ่ช่วยชี้แนะ ถ้าอาราธนาหลวงพ่ชี้แนะ

ชี้แนะมันก็บอกว่าเราเห็นผิดหมดแหละ แต่ละชาติที่พาเกิดพาทาย จิตพาเกิด ทั้งนั้น เพราะพาเกิดนะ เพราะไขว้ของแม่ สเปิร์มของพ่อ จิตปฏิสนธิ ปฏิสนธิขึ้นมา แล้วสิ่ง นั้น สิ่งที่เป็นเซลล์นั้นนะ สิ่งนั้นมันขยายตัว มันแบ่งตัวขึ้นมา พอแบ่งตัวขึ้นมามันก็เป็น ตัวอ่อน เป็นตัวอ่อนมันก็เป็นเด็กขึ้นมา แล้วมันแบ่งตัวตลอด มันถึงเป็นมนุษย์ขึ้นมา ถ้าเป็นมนุษย์ขึ้นมา มันก็แค่สสารในโลกนี้ มันมีที่มาที่ไปไง มันมีที่มาที่ไปจากสืบ พันธุกรรมจากพ่อจากแม่ แต่จิต จิตนั้นเป็นของเรา เวลาการเกิด การเกิดแบบนี้ นี่ก็ เป็นวิทยาศาสตร์อีกละ

แต่เวลาจิต จิตอยู่ไหนล่ะ เวลาเราเกิดมาแล้ว ถ้าเราเชื่อหรือไม่เชื่อล่ะ ถ้าเรา เชื่อขึ้นมา เราก็จะมาศึกษา เราก็จะมาปฏิบัติ แล้วเราจะปฏิบัติขึ้นมา เราก็ปฏิบัติทาง โลกๆ ความเห็นของโลกคิดอย่างนี้ ความเห็นของโลก เห็นเรื่องสสาร เห็นเรื่อง วิทยาศาสตร์ เห็นเรื่องพิศุจน์ได้ แต่มันพิศุจน์ไม่ได้เพราะมันทำสมาธิไม่เป็น

ถ้าทำสมาธิเป็น มันก็เห็นแล้วละว่า ถ้าจิตมันพุ่งซ่านเป็นอย่างนี้ จิตที่สงบมัน เป็นอย่างนี้ แล้วถ้าเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมา ปัญญามันจะเกิดอย่างไร มันจะเห็น ของมัน แล้วเวลาจะไปละสักกายทิวทัศน์ ละตัวตนขึ้นมา มันละที่ไหน

ถ้ามันละขึ้นมา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก ว่า ตัดป่าทั้งป่าเลย ตัดป่านี่ตัดทั้งหมดเลย ไม่ได้ตัดต้นไม้มั้แต่ต้น เดียว ตัดป่าทั้งหมดเลย ป่ารกชัฏในใจใจ ถ้าตัดป่ารกชัฏในใจหมด มันตัด ทั้งหมดเลย แต่ต้นไม้อยู่ครบทุกอย่าง ไม่มีอะไรบุบสลายไปเลย อยู่ครบ หมดเลย แต่ตัดหมดเลย ตัดทิวทัศน์มานะ ตัดกิเลสต้นหาความทะยาน อยากรัก มันเป็นนามธรรมทั้งนั้นนะ ถ้าเป็นนามธรรมขึ้นมา มันถึงบอก ว่ามันเป็นเรื่องมรรค เรื่องกิริยาของใจ กิริยา เหตุปัจจัยของมรรค มัน เป็นอีกอย่างหนึ่ง

แต่ถ้ามันเป็นโลกๆ ก็เป็นแบบนี้ มันเป็นความเห็นผิดใจ ความเห็นผิดว่า เวรกรรมมันลงอยู่ที่กาย ทุกอย่างลงที่กาย ถ้ามันไม่ตอบสนองที่ใจเลย ถ้าไม่ได้ตอบสนองที่ใจเลยนะ มีแต่เรื่องกาย มันก็เหมือนกับสายพานการผลิต สายพานการผลิตทางโลก สายพานการผลิตทุกอย่าง ออกมา สายพานการผลิต ในเมื่อมันเป็นลือตเดียวกัน การผลิตในรุ่นเดียวกัน ออกมาเหมือนกันเปี๊ยะเลย แต่พ่อแม่สายการผลิต พ่อกับแม่คนเดียวกัน ลูกออกมานิสัยไม่เหมือนกันสักคน ไม่เคยเหมือนกันเลย เวรกรรมมันอยู่ที่นั่น

ถ้าพูดถึงนะ ถ้ามันสนองกาย กายคือวัตถุ ธาตุ ๔ แล้วจิตละ ชั้นที่ ๕ แล้วจิตละ ตัวจิต ตัวปฏิสนธิ จิตคือเรา แต่การที่ได้ร่างกายมา พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก เพราะเราเกิดจากพ่อจากแม่ เราเกิดจากพ่อจากแม่ขึ้นมาแล้ว นี่สายบุญสายกรรม แต่จิตของเราคือเรา

ถ้าเราทำดีขึ้นมา พ่อแม่ชื่นชมมาก พ่อแม่มีความสุขมาก เพราะลูกของเราเป็นคนดี ลูกเราประสบความสำเร็จในชีวิต แต่ถ้าเราเกิดมานะ เราเกเรเกตุง พ่อแม่ก็ทุกข์มาก เราเองก็ทุกข์ตัวเราเอง เพราะเราได้สร้างเวรสร้างกรรมของเราเอง

เวลาเกิดมา พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก เราได้สิ่งนี้มา แต่จิตของเรามันไม่ใช่ จิตของเราคือของเราแน่แหละ แต่เพราะสายบุญสายกรรม มีเวรมีกรรมต่อกัน เราเกิดร่วมกันมา ถ้าเกิดร่วมกันมา นี่ไง เขาบอกว่ามันสนองแต่ที่กาย ไม่สนองที่ใจหาใช่สนองที่ใจไม่

ใจนี้ตัวสำคัญ ใจเราเป็นตัวชิมชับ ใจเรานี่ อย่างนี้มันก็เหมือนพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์แต่ละภพแต่ละชาติ แต่ละภพแต่ละชาติของพระโพธิสัตว์สร้างคุณงามความดี ใครเป็นคนทำ เราทำดีทำชั่ว ใครเป็นคนทำ จิตใจมันมีเจตนา มันทำของมันแล้วมันก็ชับลงที่ใจ

ถ้าพระโพธิสัตว์สร้างคุณงามความดี คุณงามความดีมันก็ชับลงที่ใจๆ ชับแล้วมันก็มีอำนาจวาสนา จน ๑๐ ชาติสุดท้าย เห็นใหม่ ๑๐ ชาติสุดท้ายสร้างเวรสร้างกรรม พระเวรสันดรนี้สละจนหมดเลย สละทุกอย่างเลย ชาติสุดท้ายเลย พอบารมีเต็มขึ้นมากก็จะ

มาตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันขับลงที่ไหนนะ มันขับลงที่ใจทั้งนั้นนะ

ใจเป็นคนทำๆ แต่ทำแต่ละภพแต่ละชาติ ภพชาติ ถ้าภพชาติแล้วมันก็เป็นประวัติศาสตร์ทางโลก จิตดวงนี้เคยเกิดเป็นคนนี้ แล้วได้ทำคุณงามความดีกับโลกนี้ไว้ มีประวัติศาสตร์มาก แล้วเขาก็ตายไป เขาก็ไปเกิดใหม่

พอไปเกิดใหม่ขึ้นมา ประวัติศาสตร์ที่เขาได้สร้างไว้แต่ละภพชาติ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช้คำนี้แหละ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเราเคยเป็นพระเวสสันดร เราเคยเป็น เพราะจิตที่เป็นพระเวสสันดรเกิดภพชาตินี้ เราทำคุณงามความดีภพชาตินี้ แล้วเราตายไป สมบัติ สิ่งที่เป็นวัตถุคือสิ่งที่คุณงามความดี สิ่งที่เราได้สร้างสมบัติทางโลกไว้ มันก็ตกอยู่กับโลกนี้ ประวัติศาสตร์มันก็จารึกไว้อย่างนั้นนะ แต่จิตไปเกิดใหม่แล้ว เกิดใหม่เป็นคนใหม่อยู่ในดินแดนนั้นนะ เขาก็มาสร้างของเขา จิตของเขา เขาก็เป็นปัจจุบันในชาติใหม่นั้น แต่เขาก็อยู่ในดินแดนนั้น เขาก็เพิ่มคุณงามความดีของเขา ถ้าเขาทำชั่วของเขาก็เป็นความชั่วของเขา

พระโพธิสัตว์เวียนว่ายตายเกิดอย่างนี้ มันขับลงที่จิต มันขับลงที่ใจ ไม่ใช่ที่กายหรือที่กายนี้มันเป็นมิติ เป็นภพชาติที่ให้เราเห็น จิตเวลามันเกิด เกิดเป็นเทวดา มันก็ไปภพเทวดา มันกายทิพย์ แต่ก็จิตนี้ไปเกิด เวลาจิตตายจากเทวดาไป มาเกิดเป็นอะไรล่ะ

เวรกรรมมันขับลงที่ใจ สังขาร สัญญา ความจำ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สัญญา สัญญาคือศึกษาทางโลก สุตมยปัญญา ทางวิชาการที่เราศึกษามานี้ สัญญาทั้งนั้นนะ มันจำของมัน มันจะมีสมอง มันวิจัยขนาดไหน มันทำได้ขนาดไหน มันก็อยู่ในสมองมันนั้นนะ นี่ขั้น ๕ สัญญาในชาติปัจจุบัน

อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญฺญาณํ ปัจจัยการอันละเอียดในจิตนั้นนะ นั้นนะสัญญาอันละเอียด สัญญา มันมีสัญญาของขั้น ๕ สัญญาของภพชาติปัจจุบันนี้ กับสัญญาจิตใต้สำนึก อันนี้ที่ว่าเวรกรรมมันไม่ได้สนองกายๆ มันสนองอันนี้ มันสนองใจลึกๆ อันนี้ เพราะมันสนองใจลึกๆ อันนี้

เวลากรรมนี้เป็นอจินไตย อจินไตย เวลาเราเกิดมาแล้ว ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว เราก็ทำความดีทั้งชีวิตเลย บางคนบอกว่าเราทำความดีตั้งแต่เกิด คิดไม่ได้เลย เราไม่ทำความชั่วอะไร ทำไมชีวิตนี้เราไม่มีบุญ ทำไมเราไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตเลย

กรรมที่เป็นอจินไตย มันอจินไตยชาติไหนล่ะ สิ่งที่มีมันทำไว้ตอนไหนแล้วมันให้ผลในปัจจุบันนี้ ให้ผลในปัจจุบันนี้ เราเกิดมา เกิดมาเป็นคนดี จิตใจ ความรู้สึกนึกคิดนี้เป็นคนดีหมดเลย แต่ทำอะไรขาดตกบกพร่องไปหมดเลย เป็นเพราะอะไร นี่คำว่า “อจินไตย”

เขาแก้กรรม แก้กรรมแก้อย่างไร แก้กรรมก็เอาเงินไปให้เขาไง เอาเงินไปให้เขา แล้วเขาก็พ่นน้ำลายใส่หัวทีหนึ่ง แล้วก็แก้กรรม แก้กรรมอย่างนั้นหรือ แก้กรรมอย่างนั้นมันแก้ได้อย่างไร

แต่ถ้ามันจะแก้ นั่งสมาธินี้แก้กรรม นั่งสมาธิจิตสงบไปแล้วถ้ามีปัญญาไปรื้อไปค้น ไปรื้อค้นสิ่งที่ตกผลึกในจิตในปกตินี้ เวลาละเอียดเข้าไปนะ มันจิตได้สำนึกเลย จิตก่อนสำนึกเลย ภวาสวะ ตัวภพเลย ตัวจิตเลย ตัวจิตเต็มแท้เลย มันจะสำรอกมันจะคายมาเป็นชั้นเป็นตอน เวลาจะได้ผลนะ เป็นพระอรหันต์บุคคลนะ มันเป็นที่นี้

ฉะนั้น เขาบอกว่าเขาตะขิดตะขวงใจ

ตะขิดตะขวงใจเพราะมันเป็นเรื่องโลกๆ ไง เพราะมองไปแล้วคิดเรื่องโลก แล้วพิสูจน์กันอย่างไรล่ะ จะหลับตา เราก็ไม่กล้า พอหลับตาขึ้นไปแล้วไปเห็นภูตผีปิศาจขึ้นมา ไปเห็นจิตวิญญาณขึ้นมาก็ไม่กล้าพูดอีก เพราะอะไร เพราะถ้าพูดไปแล้วความเชื่อถือทางสังคมหมดเลย โอ้โฮ! ไปเชื่อเรื่องภูตผีปิศาจ

ไอ้ภูตผีปิศาจมันไม่ใช่ แต่เวลาจิตไปเห็นนิมิต เห็นต่างๆ มันเป็นอีกเรื่องหนึ่งเลย ถ้าจิตเห็นนิมิต จิตไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันจะมีของมัน ถ้ามีของมัน

พอมีไปแล้ว สิ่งที่เรามีจริงนะ ถ้าใครมีการศึกษา มีวุฒิภาวะทางโลกมาก เวลาตัวเองไปรู้ไปเห็นสิ่งใดๆ มา มันเอามาอธิบายได้ชัดเจน นักวิทยาศาสตร์เถียงไม่

ขึ้นหรือตก ก็เพียงอย่างไรก็เถียงไม่ได้ เพียงแต่เวลาพูดไป รู้จำเพาะตน จะควักหัวใจออกมาให้ใครดู จะควักความเห็นของตัวเองออกมาตีแผ่ให้ใครดู แต่หัวใจที่มันรู้มันอธิบายได้หมด อธิบายอย่างไรก็ได้ แต่อธิบายไปแล้ว คนที่เขา มีทฤษฎีมานะ คนที่เขาไม่มี เขาไม่เชื่อ เพราะเขาไม่เชื่อแล้วให้ทำอย่างไร จะควักหัวใจให้เขาดูหรือ มันก็เป็นไปไม่ได้ นี่ที่โลกคนละมิติ ความเห็นต่างนี่ไง

ฉะนั้น การศึกษาทางปัญญา เรามีสูตรมยปัญญาคือการศึกษา จินตมยปัญญา จินตนาการของใครจะเพริศแพรวกว่ากัน เวลาภาวนามยปัญญามีอันเดียวเท่านั้นนะ เหมือนกันหมด จะเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ จะวิมุตติทางไหนก็แล้วแต่ มันอธิบายอันเดียวกันทั้งนั้นนะ พูดนี้เข้าใจได้หมดเลย ถ้าพูดเข้าใจได้มันถึงเป็นความจริงได้ ถ้าพูดเข้าใจไม่ได้ มันจะเอาอะไรมาเข้าใจได้ ฉะนั้น นี่เป็นทฤษฎีของเขาไง เราใช้ว่าเป็นความเห็นทางโลก

ความเห็นทางโลก เห็นใหม่ คำถาม “แต่ละชาติที่ผ่านมามีกายที่สร้างกรรม และผลกรรมที่สนองเราก็คือสนองที่กายเราเอง หาใช่สนองที่ใจเราไม่ ตัดอะไรในกายเสียได้ ใจเราย่อมเป็นสุข”

ถ้าตัดอะไรได้ แล้วทำอย่างไรล่ะ วางยาสลบสติ พอสลบไปแล้วมันไม่รับรู้ร่างกาย มันก็เป็นสุข เอาอย่างนั้นหรือ นี่คิดทางนั้นไง

แต่เวลาในทางธรรมนะ   ทำความสงบของใจเข้ามาให้ได้ก่อน
พอใจสงบแล้วใช้ปัญญาแยกแยะของมัน   เวลามันตัดสังโยชน์
สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สัลลพตปราคามส สักกายทิฏฐิ ทิฏฐิเห็นผิดในเรื่อง
ร่างกายนี้ วิจิกิจฉาคือความสงสัยในร่างกายนี้ สัลลพตปราคามสคือการลบล้าง
คำในกายนี้ ถ้ามันรู้แจ้งหมด มันตัดสังโยชน์ออกไปแล้วมันจะเหลือ
อะไรล่ะ กายก็เป็นกายจริง ๆ จิตก็เป็นจิตจริง ๆ ต่างคนต่างอยู่ อยู่
ด้วยกัน แต่ต่างคนต่างอยู่

แต่ในปัจจุบันนี้กายกับใจนี้อยู่ด้วยกัน แล้วก็ทะเลาะเบาะแว้งกัน เมื่อย พอมัน เบื่อ เมื่อย จิตก็โทษกาย ก็เอ็งนั่งนานเอ็งก็เมื่อย เวลาหงุดหงิดใจ ร่างกายก็บอกนี้อยู่ ในห้องแอร์เย็นเย็นเลย ทำไมเอ็งหงุดหงิดล่ะ ร่างกายมันทะเลาะกับจิตใจ เวลาปกติ จิตใจกับร่างกายมันอยู่ด้วยกันนะ มันก็ทะเลาะเบาะแว้งกันอยู่ทุกวันนะ มันขัดแย้งกัน ตลอดเวลาเลย แล้วผลของมันนะ ก็เราทุกข์ใจ โธ่! ทุกข์ๆๆ เลย

แต่ถ้าจิตมันมีสติปัญญา มันพิจารณาตามความเป็นจริง จิตมันก็จิตเป็นจริง ของมัน จิตก็เป็นจริงของมัน จิตคือนามธรรม คือรับรู้ ร่างกายที่ตกผลึกได้ร่างกายนี้ มา มันก็เป็นร่างกายนี้ นี่ไง ก็อยู่ด้วยกันไง อยู่ด้วยกัน เข้าใจกัน

จิตพอมันมีปัญหาขึ้นมา อ้าว! ร่างกายนี้มันนั่งนาน เลือดลมไม่เดิน มันก็ขบ เมื่อยเป็นธรรมดา มันก็ขยับ เออ! ถ้ามันหงุดหงิดในหัวใจนะ ถ้าหงุดหงิดในหัวใจ ร่างกายมันก็รู้ไง อ้าว! ก็หงุดหงิด ก็เอ็งไม่พอใจใจ เอ็งไม่พอใจ ลูกของมาร เอ็งรู้เท่า ทันมัน พ่อของมาร ปู่ของมาร เอ็งยังไม่รู้ไม่เห็นมัน เอ็งก็โดนมันกระเข้าเข้าแหย่เป็น เรื่องธรรมดา อ้าว! มันก็หงุดหงิด หงุดหงิดเพราะอะไรล่ะ หงุดหงิดก็ไม่ได้ตั้งใจใจ ร่างกายมันก็ไม่เดือดร้อน ร่างกายกับจิตใจมันก็ไม่ทะเลาะกันไง ไม่ทะเลาะกันมันก็อยู่ด้วยกัน เห็นไหม เวลากายกับใจ ถ้าจิตมันจริงของมัน กายมันจริงของมัน ก็อยู่ของมัน จริงๆ

แต่ตอนนี้จิตก็ปลอม ตัณหาความทะยานอยากมันครอบงำ กายก็ปลอม เพราะอะไร เพราะมันจะอยู่ค้ำฟ้า มันจะไม่เสื่อมสภาพ มันจะไม่ปวดไม่เมื่อย มันจะอยู่กับมันตลอดไป มันปลอมกับปลอมอยู่ด้วยกันมันก็ทะเลาะกัน มันก็ขัดแย้งกันไปตลอด แต่ลองใช้ปัญญาแยกแยะในทางธรรมนะ

ฉะนั้น สิ่งื่อบอกว่าเวรกรรมมันจะลงเฉพาะที่กายนี้ผิด กายนี้เป็นผลของ วัฏฏะ การเกิดมา เกิดมาด้วยบุญ เกิดมาด้วยบุญนะ มีรูปสมบัติที่สวยงาม มีสิ่งต่างๆ ที่สวยงาม เกิดมา ร่างกายเกิดมาด้วยบาปอกุศล เกิดมาอัปลักษณ์ เกิดมาแล้วขาดตกบกพร่อง เกิดมาพิกลพิการ เวลาเกิดมา เห็นไหม

ในร่างกายนี้ละ ในเรื่องร่างกายที่สมดุที่สุดคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธลักษณะ มีพุทธลักษณะ กับมีพระนันทะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปตรวจเยี่ยม ไปตรวจวัด เขาเจอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมา เขาจะปူอาสนะไว้เลย บางทีพระนันทะเดินมา เขาคิดว่าเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะประกายเปล่งปลั่งมาตลอด

เรื่องรูปสมบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด น้ำมันมาจากไหนละ มันก็มาจากบุญกุศลไง มีบุญกุศล บุญกุศล บุญบาปมันต่างกัน พอมันต่างกัน รูปร่างของคน รูปลักษณะคนจะไม่มีเหมือนกัน ต้องมีการแตกต่างกัน เพราะคนทำบุญเสมอกัน มีอารมณ์เดียวกัน ไกลเคียงกัน หาน้อยมาก มันจะแตกต่างกันตรงนี้ ถ้ามันแตกต่างกันตรงนี้ มันก็มีเหตุมีผลของมันแล้ว

แต่ของเรา เราก็บอกว่ามันจะเสมอกัน ถ้าทุกอย่างมันตอบสนองลงที่กาย มันก็จะเป็นเรื่องวิทยาศาสตร์ไป ถ้าวิทยาศาสตร์ไป เพียงแต่ในปัจจุบันนี้เขาก็คิดของเขาไปอีกอย่างหนึ่ง ฉะนั้น ถ้าเขาตะขิดตะขวงใจเพราะมีความเห็นผิด

แต่ถ้าความเห็นถูก เมื่อไหร่จะถูกละ ถ้าความเห็นถูก มันต้องภาวนาเป็น ถ้าภาวนาเป็นขึ้นมานะ มันจะเห็นเลย ปุ่ชุน ปุ่ชุนคนหนามัวไปหมดเลย กัลยาณปุ่ชุนทำจิตสงบงายขึ้น นี่กัลยาณปุ่ชุน ยกขึ้นโสดาปัตติมรรค ถ้ายกขึ้นสู่โสดาปัตติมรรคมันจะ อ้อ! กัลยาณปุ่ชุนเป็นอย่างนี้ สมาธิเป็นอย่างนี้ ถ้ายกขึ้นสู่โสดาปัตติมรรค จิตนี้ออกเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันจะใช้ปัญญาของมัน นี่โสดาปัตติมรรค บุคคลคู่ที่ ๑

ถ้ามันพิจารณาจนถึงที่สุดมันเป็นโสดาปัตติผล แล้วถ้ายกขึ้นสู่สัทธาคามิมรรค มันก็ไปสู่สัทธาคามิผล ถ้ายกขึ้นอนาคามิมรรค มันก็ไปสู่อนาคามิผล ยกขึ้นสู่อรหัตตมรรค มันก็ไปสู่อรหัตตผล มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ แล้วมันจะเข้าใจเรื่องนี้หมดเลย

แต่ถ้ายังไม่สิ้นสุด ยังไม่สิ้นสุดคือมันยังติดอยู่ ยังติดอยู่ตรงที่ใดที่หนึ่ง มันก็รู้ได้แค่นั้น ใจรู้ได้แค่นั้น สิ่งที่เขาเห็นว่ารู้ไม่ได้ ถ้ารู้ไม่ได้มันก็จับไม่ได้ จับไม่ได้ว่าจิตนี้

มาจากไหน เวลาถ้ามันจะจบ มันจะจบที่จิตเดิมแท้ จบที่วิชา จบที่ภาวสวะ จบที่ภพ จบที่ปฏิสนธิจิต ถ้ามันไม่จบ มันจะไปเกิดบนพรหม อนาคตมีไปเกิดบนพรหม ถ้าไปเกิดบนพรหม เพราะอวิชชามันพาเกิด เพราะไม่รู้ถึงพาเกิด แต่ถ้ารู้แล้วก็จบหมด

ฉะนั้น ถ้าจะรู้แจ้ง มันก็ต้องพิจารณาจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ มันจะเข้าใจเรื่องนี้หมดเลย แต่ถ้ายังพิจารณายังไม่สิ้นสุดแห่งทุกข์มันก็อย่างนี้ แบ่งกายกับแบ่งจิต ทุกอย่างก็ตกลงที่กาย เพราะร่างกายนี้เป็นวัตถุรับตีรับช้ำได้

ร่างกายเป็นนามธรรม รับอะไรไม่ได้ มันไม่ถึงใจหรอก มันรับอะไรไม่ได้ นั่นละตัวรับแท้ ตัวรับแท้ ตัวยึดมั่นถือมั่น ตัวนั้นนะตัวทุกข์แท้ ใหนี่มันตัวทุกข์เทียมๆ ใหนี่พูดถึงว่ากายกับใจนะ นี่ความเห็นผิดใจ ความเห็นทางโลก ถ้าความเห็นทางธรรมอย่างที่เราอธิบายนี้

ถาม : เรื่อง “กราบขอพระคุณหลวงพ่อกุศลและสอบถามภาวนา”

กราบขอพระคุณหลวงพ่อกุศลที่เมตตาตอบคำถาม ให้กำลังใจ และช่วยแก้ปัญหาทางใจของผมมาตลอด โดยเฉพาะหลวงพ่อกุศลสอนให้ผมรู้จักสำนึกในหน้าที่ที่กำลังทำอยู่ และอย่าแบกโลก ให้จดจ่อกับหน้าที่การเรียนของตนเอง

ตอนนี้ผมสำเร็จการศึกษาแล้ว และกลับมาใช้ทุนได้ประมาณ ๑ เดือนแล้ว ต้องปรับตัวกับที่ไทยพอสมควร เพราะที่ต่างประเทศค่อนข้างเจียบ แม้งานจะมาก แต่ก็ไม่คลุกคลีกับบุคคลอื่นๆ มากเหมือนที่ไทย ทำให้เวลาภาวนาในแต่ละวันน้อยลง ทำใจสงบได้ยากขึ้น บางวันก็ไม่สามารถภาวนาได้ และต้องไปงานสังคมตอนเย็น ปัญหาเก่าของผมก็คงมีอยู่ โลกธรรม ๘ ก็เข้ามาทดสอบเป็นระยะๆ โจทย์ก็ยากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งทางโลกและทางธรรม ต้องใช้สติและปัญญาอย่างมากในการแก้ปัญหา

กลางอาทิตย์ก่อนได้ภาวนาโดยใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พอหยุดคิดก็กลับมาดูลมหายใจกลับไปกลับมา ได้ความสงบพอสมควร แล้วมันมีเสียงออกมาบอกว่า “จงทำตามหน้าที่โดยที่ไม่มีความอยาก” แล้วใจก็เบาและนิ่งสงบ รู้สึกเย็นเล็กๆ พอออกจากสมาธิ อาการสงบก็ยังคงอยู่ต่ออีกหลายวัน เวลาปัญหาเข้ามาก็แก้ไป ไม่กระวนกระวายใจเหมือนก่อน แก้ได้ก็แก้ แก้ไม่ได้ก็ปล่อยมันไป ทำเท่าที่ทำได้ เราทุกข์เพราะ

เราอยากให้มันเป็นอย่างที่ใจเราต้องการนั่นเอง เราแยกความจริงกับความอยากไม่
ออก

จนถึงวันนี้ ใจก็ยังสงบอยู่ แต่กลัวมันจะกลับไปฟุ้งมากเหมือนก่อน ความสงบ
ต่อเนื่องอันนี้เป็นผลของธรรมเกิดใช้ใหม่ครับ ผมเคยฟังหลวงพ่อบอกว่าธรรมเกิด
ไม่ใช่มรรค ควรปฏิบัติอย่างไรต่อไปให้เป็นมรรคครับ กราบขอบพระคุณ

ตอบ : ฉะนั้น สิ่งที่ว่ากราบขอบพระคุณ ให้อธิบายว่าหลวงพ่อบอกให้รู้จักในหน้าที่
เพราะก่อนนั้นถามมาก็ถามแต่ว่าไปเรียนอยู่แล้วมันไปแบกโลก มันก็เลยมีแต่ความวิตก
กังวลไปหมดเลย

ฉะนั้น ถ้าเราทำหน้าที่ของเราให้จบ จบเป็นวรรคเป็นตอน เด็กก็คือเด็ก เด็ก
ก็มีการศึกษา เด็กก็ต้องทำหน้าที่ของเด็กให้สมบูรณ์ โตขึ้นมาก็มีความรับผิดชอบ จะ
โตขึ้นไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดี ผู้ใหญ่ที่ดีก็ทำหน้าที่ของผู้ใหญ่ให้สมบูรณ์ ต่อไปเราจะชราภาพ
เราจะมอบหน้าที่การทำงานให้รุ่นต่อไป แล้วเรามีสมบัติสิ่งใดติดตัวไปละ เราจะมีสมบัติ
สิ่งใดเป็นสมบัติของเรา ถ้ามีสมบัติของเรา เราจะรักษาใจเรา ถ้าใจเรามีความร่มเย็น
เป็นสุข ใจของเรา เห็นไหม

เพราะคนเกิดมา เกิดมาเวียนว่ายตายเกิด การเกิด ชีวิตนี้มีการพลัดพราก
เป็นที่สุด ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เราจะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ คนเราต้องตาย
หมด จะตายวันตายพรุ่ง

แต่ถ้าเราปฏิบัติของเรา เราหาที่พึ่งของเรา เราก็ต้องตายเหมือนกัน เราต้องตาย
เหมือนกัน เราก็ต้องเตรียมตัวของเรา แต่ถ้าใครมีความคิดที่มั่นคง ใครมีความคิดที่จะ
ประพฤติปฏิบัติให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ ก็พยายามของตัวเองให้มันจบกันที่นี้เลย ให้มัน
จบ ให้มันเห็นกัน

ชีวิตนี้ ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เราจะสร้างคุณงามความดี เราจะสร้าง
สิ่งใดก็แล้วแต่ มันก็จะตกอยู่สมบัติของโลกสมบัติสาธารณะ สมบัติของเรา เราจะหา
ของเราไป

ฉะนั้น คนเราเกิดมา คนเรามีปัจจัยเครื่องอาศัยก็ต้องหาอยู่หากินเป็นธรรมดา หาอยู่หากิน เห็นใหม่ ดุสิต มนุษย์ต่างจากสัตว์ เพราะมนุษย์มันมีศีลธรรมจริยธรรม สัตว์มันก็มีของมัน มันก็มีความรับผิดชอบในประสาสัตว์ ถ้าประสาสัตว์ มันก็ภพชาติหนึ่งเหมือนกัน แต่เราเกิดเป็นมนุษย์ เรามีคุณค่ากว่า เราทำสมบัติ ทำประโยชน์ของเราให้ได้มากกว่า สมบัติทางโลกเราก็ทำ เราทำหน้าที่ของเรา แต่สมบัติทางใจละ

ฉะนั้น จะบอกว่า เรากลับมาแล้วมันต้องมาปรับตัวกันในเมืองไทย เรากลับมาแล้วเราจะต้องเข้างานสังคม

ก็เลือกเอา เราไม่ใช่เด็กแล้ว เราเลือกเอา แล้วคนเรานะ เวลาจิตใจถ้ามันติดกระแสสังคม มันก็อยู่กับเขาพักหนึ่ง แต่ถ้าวันใดได้สติ มันคิดได้นะ พอคิดได้มันก็อยากจะหาสมบัติของตัวเอง เป็นอย่างนี้ คนเราเป็นอยู่อย่างนี้ ถ้าเป็นอยู่อย่างนี้บ๊อบ เรามีสติของเรา

ถ้าคบบัณฑิต บัณฑิตชักจูงกันไปในทางที่ดี เราก็ได้สติปัญญาไปพักหนึ่ง พอคบไปคบมาทำสิ่งใดไม่ได้ เราก็คบเพื่อน เพื่อนก็บอกว่าไว้แก่ๆ ค่อยปฏิบัติก็ได้ ตอนนี้เรายังหนุ่มๆ อยู่ เราก็ไปอยู่สังคมก่อน เออ! หาความรู้ทางสังคมก่อน มันก็ไปอยู่พักหนึ่ง พอมันคิดได้เดี๋ยวก็กลับมาอีก มันเป็นอยู่อย่างนี้

ฉะนั้น เราทำของเรา ได้สติแล้วเราก็ปฏิบัติของเรา ปฏิบัติมา เห็นใหม่ “กลางอาทิตย์นี้เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิแล้วได้รับความสงบใจพอสมควร”

ธรรมะนี้มันเป็นที่พักอาศัย เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด พอจิตสงบแล้วมันก็ได้ความสงบพอสมควร พอมีความสงบแล้ว จิตใจเรามันมีความสงบ ความสงบนี้แหละ หาซื้อไม่ได้ เวลาคนทุกข์คนยาก คนเครียด เวลาเครียดกับชีวิต เวลาแบกหามชีวิต มันเป็นความทุกข์อย่างนี้ ใครๆ ก็หาได้

ถ้ามันหาไม่ได้ ไปฟังเรื่องคนอื่นเยอะๆ สิ ถ้าเรายังไม่มีเรื่องนะ ไปฟังเรื่องคนอื่นเยอะๆ เดี่ยวคนนั้นก็มาเล่าเรื่องทุกข์ๆ ให้ฟัง เดี่ยวคนนั้นก็มาเล่าเรื่องนี้ให้ฟัง เดี่ยวมันก็จะเครียดแล้ว ถ้าเอ็งไม่รู้จักนะ ไม่รู้จักจะแบกโลกนะ เอ็งไปฟังคนอื่นินทาให้ฟัง

เยอะๆ เดี่ยวคนนั้นเรื่องนั้น เดี่ยวคนนั้นเรื่องนี้นะ เดี่ยวเถอะ เดี่ยวมันก็รู้เองว่า อ้อ! มันเป็นอย่างนี้เอง

แต่ความสงบหายาก แล้วความสงบไปหาที่ไหนล่ะ ไปหาจากเรื่องฟังคน นินทา ไปฟังเรื่องคนอื่น มันจะสงบได้ไหม ไม่ได้

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงให้กำหนดพุทฺโธๆ ใจ เราไม่ต้องการเรื่องสิ่งใด เราต้องการพุทฺธานุสติ เราต้องการพุทฺโธของเรา พอพุทฺโธแล้วมันก็สงบ ถ้ามันสงบแล้วมันก็มีที่พึ่ง มีที่พึ่ง มีที่ร่มเย็น

เวลาในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ใครทำสมาธิได้คือมีบ้านมีเรือนหลังหนึ่งเอาไว้หลบแดดหลบฝน คนที่ทำสมาธิไม่ได้เหมือนคนอนาถาอยู่บนที่โล่งแจ้ง ฝนตกแดดออก จะทุกข์อยู่อย่างนั้นนะ แต่ก็ไม่ตาย

คนเรานะ โดยร่างกายมันจะมีบ้านมีเรือนที่อาศัย ไม่มีบ้านก็เช่าเขาอยู่ ถ้าไม่มีก็ไปอยู่ศาลาริมทางก็ได้ เขาปลูกไว้เป็นที่สาธารณะ มันก็มีที่หลบแดดหลบฝน แต่จิตมันไม่เป็นอย่างนั้น มันไม่มีที่พึ่งอาศัยเลย

แต่ถ้าใครมีพุทฺโธ มีปัญญาอบรมสมาธิ มันจะมีบ้านมีเรือน มีที่พึ่งที่อาศัย จิตสงบ เราก็มีพอของเราแล้ว ฉะนั้น ทำแบบนี้ ถ้ามันไม่เจริญก้าวหน้ามันก็ยังไม่มีที่พึ่งอาศัย คนเรานะ ถ้าไม่มีจุดยืนเลยนะ เวลามันเครียดวิตกกังวลขึ้นมา ไปหาจิตแพทย์ ต้องไปหาจิตแพทย์ ตัวเองช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องไปหาจิตแพทย์ให้จิตแพทย์ชุดให้

แต่ของเรา เราไม่ต้องการ เรามีธรรม เราเกิดมาเป็นชาวพุทฺธ มีพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ เห็นไหม เราเป็นชาวพุทฺธ มีพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นแก้วสารพัดนึก เป็นที่พึ่งอาศัย เรามองข้ามกันไง เราไปมองข้ามว่าเงินจะเป็นที่พึ่ง ทรัพย์สินสมบัติจะเป็นที่พึ่ง ที่พึ่งจะเป็นวัตถุที่จะหามา เพชรนิลจินดาจะเป็นที่พึ่ง มีสมบัติเยอะๆ จะเป็นที่พึ่ง เราไปมองที่นั่น เราไม่มองพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง

พระธรรม สัจธรรมใจ ความจริงแท้เป็นที่พึ่ง ถ้าเป็นที่พึ่ง เรามาปฏิบัติของเรา มันก็มีความร่มเย็นของเรา ร่มเย็นนี้มันมีที่พึ่ง แค่นี้ เราเปรียบเทียบได้เลย แล้วสิ่งที่

ความร่ำเย็น เงินซื้อได้ใหม่ เงินเดือนออกมันจะร่ำเย็นอย่างนี้ใหม่ เงินเดือนออก มันจะพากันไปกินเลี้ยงไง เงินเดือนออก มันจะพาไปเที่ยวไง แต่ถ้าจิตเราร่ำเย็น แล้วใครให้ได้ เราให้เราได้ นี่พูดถึงว่ามีธรรมเป็นที่พึ่ง เวลาที่มีปัญหากระวนกระวายใจ เราก็กินทำของเราได้

แล้วเขาถามว่า “ความสงบอันต่อเนื่องนี้เป็นผลของธรรมเกิดใช้ใหม่ เคยฟังหลวงพ่อบอกว่าธรรมเกิดไม่ใช่มรรค ควรปฏิบัติอย่างไรต่อไปให้เป็นมรรคครับ”

สิ่งที่ว่าเป็นมรรคกับไม่เป็นมรรค ความจริงถ้าเป็นมรรคของฆราวาสมันได้ ศีลธรรมจริยธรรม ความดีเป็นมรรค มรรคหลายๆ แต่คำว่า “ธรรมเกิดไม่ใช่มรรคของเรา” เพราะอะไร เพราะว่าคนปฏิบัติแล้วมันจะเอามรรคเอาผลโดยให้กิเลสหลุดไป

ถ้าพูดถึง ถ้ามันจะเป็นมรรค เวลาสุกัททะไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกว่า “ศาสนาไหนก็ว่าดี แนวทางปฏิบัติไหนก็ว่าดี ทุกอย่างก็ว่าดีหมด”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ถ้าศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นจะไม่มีผล”

คำว่า “ผล” นี้คือโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี อรหัตตผล ถ้ามันเป็นผล มันต้องมีมรรค

ทีนี้เวลาที่ว่าธรรมเกิดๆ นักปฏิบัติใหม่ๆ มันเข้าใจผิด เวลาปฏิบัติไปพิจารณาไปแล้วมันรู้มันเห็นใจ อย่างเช่นมีความรู้สึกเกิดขึ้น มีปรัชญาเกิดขึ้น มีความเห็นเกิดขึ้น สงสัยสิ่งใดมีคำตอบเกิดขึ้น มีความขุ่นข้องหมองใจ เวลาพิจารณาไปแล้วมันมีธรรมสนองมา ธรรมตอบเกิดขึ้น นี่มันเป็นธรรมเกิด ธรรมเกิดเพราะธรรมอันนี้มันเข้าไปชำระล้าง เข้าไปให้ความชุ่มฉ่ำ ความชุ่มฉ่ำอย่างนี้มันเป็นธรรมเกิดๆ

ธรรมเกิดนะ หลวงตาท่านบอกว่ากิเลสเกิด กิเลสเกิดเพราะอะไร เพราะมันมีความชุ่มฉ่ำ มันมีความดีแล้วมันอยากได้ ความอยากได้ก็คือกิเลส เพราะมันไม่ใช่มรรค

แต่ถ้ามันเป็นมรรค มรรคคืออะไร มรรคคือมัคโค มัคโคคือทางอันเอก ทางอันเอกคืออะไร คืองานชอบ เพียรชอบ สติชอบ สมาธิชอบ ความชอบธรรม ถ้ามรรค มรรค

มันก็เหมือนที่ว่าธรรมจักรๆ มรรคมันเป็นกงล้อ เห็นไหม กงล้อนี้มันเคลื่อนไป เห็นไหม มันหมุนของมันไป เห็นไหม

ถ้าศาสนาไหนมันมีมรรค มันมีวงล้อ มีธรรมจักร จักรนั้นมันเคลื่อนไป พอเคลื่อนไป ปัญญามันก็เคลื่อนไป พอเคลื่อนไปมันก็หมุนของมันไป พอหมุนของมันไป มันก็ส้ารอก มันผ่อนถ่ายสิ่งนี้ออก ถ้ามันผ่อนถ่ายสิ่งนี้ออก มันเป็นธรรมๆ ถ้ามันเป็นมรรค ถ้าเป็นมรรค มันจะเป็นโสดาปัตติมรรค สกิทาคามีมรรค อนาคามีมรรค อรหัตตมรรค ถ้ามันมีมรรค มันก็มีผล

ฉะนั้นว่าธรรมมันเกิดๆ สิ่งที่ว่าหลวงพ่อบอกอย่างนั้น นือธิบายอย่างนี้ จะอธิบายว่า เวลาสิ่งใด ใครปฏิบัติแล้วพอมหาหลวงพ่อบอกว่า หลวงพ่อบอกว่า นี่สัมพลันธรรมเกิด มันไม่เป็นผลสักที

เป็นผลต้องเป็นโสดาบัน เป็นผลนะ ถ้ามันเป็นผล เป็นโสดาบัน เป็นสกิทาคามี เป็นอนาคามี ฉะนั้น โดยทั่วไปเขาก็ให้ค่ากัน ให้ผลกัน ใครมีปัญญาขบปัญหาแตกเป็นโสดาบัน แล้วเดี๋ยวโสดาบันก็เสื่อม แล้วพอโสดาบันเสื่อมขึ้นมาแล้ว อาจารย์การ์นต์ อาจารย์ก็ต้องผิด เพราะอะไร เพราะคนมันปฏิบัติไม่รู้จริง ไม่มีคุณธรรมจริงในหัวใจ มันจะเข้าใจเรื่องอย่างนี้ไม่ได้

พอเข้าใจเรื่องอย่างนี้ไม่ได้ ทีนี้พอการปฏิบัติมันกว้างขวางไป พอกว้างขวางแนวทางปฏิบัติมันเยอะมากไป แล้วก็ให้ค่ากัน หลับตา ๒ ที่เป็นพระอรหันต์แล้ว หายใจเข้าหายใจออกที่เป็นพระโสดาบันแล้ว แล้วมันเป็นอะไรกันล่ะ เราถึงบอกมันไม่ใช่มรรค ไม่ใช่มรรค

ถ้ามรรค ๘ มันต้องสมดุขของมัน มันมีมรรค ๘ สติชอบ สมาธิชอบ ปัญญาชอบ งานชอบๆ งานคืองานทำพอดี งานอะไร งานโลกก็งานหาเงินหาทอง งานบริหารจัดการก็ต้องคิดวิธีการบริหารจัดการ แล้วงานอะไรล่ะ งานชอบ

งานหรือภริชชาติคืองานชอบ งานชอบ สติชอบ ความชอบธรรม ถ้าความชอบธรรมมันเป็นมรรค ถ้าเป็นมรรคมันจะรู้ได้ ฉะนั้น คำว่า “รู้ได้” เราจะบอกว่า สิ่งใดที่มันเป็นธรรมเกิด มันปฏิบัติไม่ได้หรอก มันเป็นแนวทางไป จากในการปฏิบัติ เราเป็น

ปุถุชน เราเป็นคนหนา เราก็ทำของเราให้จิตสงบ พอจิตสงบแล้วเป็นกัลยาณปุถุชน ถ้ายกขึ้นโสดาปัตติมรรค มันก็ตึงคปทาน คือปล่อยชั่วคราวๆ แต่ถ้ามันถึงที่สุดแล้วมัน สมุจเฉตปทาน มันปล่อยจริง อันนั้นก็เป็นโสดาบัน ฉะนั้น สิ่งที่เป็นโสดาบัน

เวลาสิ่งที่อาการเกิดกับใจแต่ละคน สิ่งที่เกิดขึ้น เพียงแต่ว่าสิ่งที่เกิดกับเรา เราให้เชื่อมั่นไม่ได้ มันบอกไม่ได้ว่านี่คืออะไร เราถึงบอกว่าเป็นธรรมเกิด ธรรมมันมีไฉน ธรรม สัจธรรม ที่ว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมเกิดก็คือธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติ คือการแปรปรวน ธรรมชาติคือการเปลี่ยนแปลง มันเปลี่ยนแปลงจากทุกข์มาเป็นสุข มันเปลี่ยนแปลง มันยังเปลี่ยนแปลงอยู่

ธรรมเกิดๆ ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติก็เปลี่ยนแปลง แต่อกุศลธรรมที่ไม่เปลี่ยนแปลง คงที่ตายตัวที่ไม่เปลี่ยนแปลง มันคืออะไร แล้วมันเกิดอย่างไร แล้วมัน มีอยู่อย่างไร ถ้ามันมีอยู่จริง นั่นนะผล ผลอันนั้นมันจะเกิดขึ้น ถ้าผลอันนั้นเกิดขึ้น คน ที่เกิดขึ้น คนที่ตัวเอง เป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันตสิทธินิโกล เขารู้เลย เขารู้ชัดเจนในใจของเขา เลย

แต่ที่นี้ส่วนใหญ่มันไม่รู้ พอมันไม่รู้ขึ้นมามันก็เลยเป็นเหยื่อไป ไปปฏิบัติกับ ใครเขาก็ให้โสดาบันไป ให้นำมันให้ ตัวเองก็ไปชื่นชอบไป

เราจะบอกว่ามันมันธรรมเกิด เพราะให้มา คนที่มีปฏิภาณในใจมันมีอยู่ มัน เกิดจริง แล้วเขาให้รางวัล เราก็คิดว่าใช่เลย นั่นคือการติด นั่นคือการหลง ฉะนั้น ธรรม เกิดถึงไม่ใช่มรรค ไม่ใช่มรรคคือว่ามันไม่มีมรรค ๘

มรรค ๘ มันจะมีการบริหารจัดการของมันไป พอมันมีของมันไป ถ้ามันใช้กำลัง ของมันเต็มที่แล้ว การใช้กำลัง สมาธิก็ต้องอ่อนด้อยลง สมาธิมันก็เบาลง เบาลงก็ต้อง ทำสมาธิให้มากขึ้น ฉะนั้น เวลาวิธีการ เขาบอกว่า ควรทำอย่างไรต่อไป

ก็ภาวนาต่อไป ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิได้ผล เราก็ใช้ของเราไป ถ้ามันจับได้ ก็พิจารณาไป พอพิจารณาไป ถ้ากำลังไปไม่ได้ เราก็กลับมาทำสมาธิ ทำสมาธิได้ก็ กลับมาพิจารณาต่อเนื่องไป สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานต้องไปด้วยกัน พอไป ด้วยกัน พิจารณาไป ใจที่ว่า “ปฏิบัติอย่างไรต่อไปมันถึงจะเป็นมรรค”

เป็นมรรค ผลไม้เก็บแล้วต้องบ่ม บ่มให้สุก การที่เราเอามาบ่ม เราบ่ม ถ้าเราบ่มดีมันก็จะสุก ในการปฏิบัติ ถ้าจิตใจเราบ่มเพาะดี เราทำปัญญาอบรมสมาธิ เรามีผลไม้ เรามีมรรคมีผล จะบ่มเพาะหัวใจ

ถ้ามันไม่มีเลย เราไม่มีผลไม้ เราไม่มีอะไรจะมาบ่ม แต่เรารู้วิธีการบ่ม แต่เราไม่มีผลไม้ให้บ่ม มันจะมีอะไรสุกขึ้นมาล่ะ นี่ก็เหมือนกัน เรามีใจของเราใช่ไหม เราฝึกหัดของเราใช่ไหม มันมีความสงบใช่ไหม มันมี มีใจเป็นผลไม้ มีวิธีการคือสมาธิ คือปัญญา มันจะบ่มเพาะของมัน ถ้าบ่มเพาะของมัน มันต่อเนื่องไปมันก็จะ เป็นมรรคไป

ปฏิบัติอย่างไรมันถึงจะเป็นมรรค มรรคจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร จะทำอย่างไรให้มันจะมีมรรคขึ้นมา

มี เราค่อยๆ ทำ เราค่อยๆ ปฏิบัติ เราค่อยๆ ฝึกหัดขึ้นไป นั่นละคือมรรค ถ้ามันเป็นมรรคขึ้นมา มรรคมันก็มีมรรคอย่างหยาบ มรรคอย่างกลาง มรรคอย่างละเอียด เวลาเป็นมรรคแล้วเราก็ฝึกหัดของเราบ่อยครั้งขึ้น พยายามทำของเราขึ้นมา มันจะรู้ชัดเจนขึ้นไป รู้ชัดเจนขึ้นไปเพราะอะไร เพราะมันเป็นปัจจัยจัดตั้งไง มันเป็นสันติภูมิโกโง กาลามสูตรไง ไม่ให้เชื่อแม้แต่อาจารย์บอก ไม่ให้เชื่อแม้แต่คนการ์ันต์ว่านี่คือมรรค นี่คือผล ไม่เชื่อ ไม่ให้เชื่อใครทั้งสิ้น แต่เราปฏิบัติไป มรรคมาบ่มเพาะเราเอง เราดู เราดู พอเราดูจริง ไม่ต้องบอก ไม่เชื่อ

หลวงปู่มั่นท่านถึงบอกเลย แม้แต่หนึ่งอยู่หน้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สาธุ ก็ไม่ทูลถามท่าน เพราะมันเป็นความจริง ถ้าถามก็อันเดียวกัน ถ้าเป็นความจริงจะเป็นอย่างนี้ ไม่ถามใครเลย ไม่ถามใคร ไม่อะไร แล้วเป็นความจริงด้วย แล้วอหังการด้วย

แต่ตอนนี้ถ้ามันเป็นธรรมนะ ไม่ถามใครเลย อหังการด้วย แต่วิธีการบอกไม่ถูก บอกไม่ได้ เพราะมันไม่ใช่มรรค

ธรรมเกิดมันเหมือนฟลุค เหมือนล้มหล่น มันมาเองไปเอง เราไม่ได้บริหารจัดการมัน แต่ถ้าเป็นมรรคนะ เราจะบริหารจัดการมัน พิจารณามัน แยกแยะมัน ถ้าตักตบกาน มันปล่อยของมัน ถ้าเวลามันขาด มันขาดเห็นๆ เลย

แต่ถ้าเป็นธรรม เหมือนฝันนะ มันมา มาเอง อยู่กับเราชั่วคราว แล้วก็หายไปเอง เออ! เห็นไหม มันมาเองไปเอง อะไรเอง เราไม่ได้บริหารจัดการอะไรเลย นี่ธรรมเกิด

แต่ถ้ามรรคนะ เราดูเราแล เราจัดการ เราพิจารณา เราแยกเราแยะ มันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป นั่นนะเดี๋ยวจะรู้จะเห็น นี่ถึงจะเป็นมรรค นี่ทำอย่างไรให้เป็นมรรค

ฝึกหัดไป แล้วมันจะเป็นมรรค เอวัง